

«زن و مطالعات خانواده»

سال یازدهم - شماره چهل و چهارم - تابستان ۱۳۹۸

ص ص: ۱۴۱-۱۶۹

تاریخ دریافت: ۹۸/۴/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۸/۴/۳۰

مقایسه سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی افراد قلبانی و عادی شهر تهران

مینا اولیایی^۱

فرشاد بهاری^۲

چکیده

هدف پژوهش، مقایسه سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی در افراد (۱۸-۲۵ سال) که قلبان می کشند و افراد عادی شهر تهران بود. برای دستیابی به این هدف از روش پژوهش توصیفی از نوع علی-مقایسه ای استفاده شد، جامعه آماری، کلیه نوجوانان و جوانان ۱۸ تا ۲۵ ساله تفرجگاه فرحزاد شهر تهران بود. نمونه آماری شامل ۱۶۰ نفر که با روش نمونه گیری سهمیه ای انتخاب شدند. ابزار اندازه گیری، مقیاس سرسختی روان شناختی (AHI) و مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن بود. برای تجزیه و تحلیل داده ها در سطح توصیفی از آماره های میانگین و انحراف استاندارد و در سطح استنباطی از آزمون تحلیل واریانس دو متغیره استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی افرادی که قلبان مصرف می کنند و افراد عادی تفاوت معناداری وجود دارد همچنین بین جنسیت، سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به یافته های به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده ها می توان نتیجه گرفت که افراد مصرف کننده قلبان در مقایسه با افراد عادی از سرسختی روان شناختی پایین تر و هیجان خواهی بالاتری برخوردارند، همچنین مردان در مقایسه با زنان از هیجان خواهی بالاتر و سرسختی روان شناختی پایین تری برخوردار بودند.

واژگان کلیدی

سرسختی روان شناختی، هیجان خواهی، قلبان

^۱ . کارشناس ارشد، گروه مشاوره، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

^۲ . دانشیار، گروه مشاوره، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

مقدمه

وابستگی به مواد یا اعتیاد یک اختلال روانی است. این واژه که در تقسیم بندی های روانپزشکی سوء مصرف مواد تعریف شده است، دومین اختلال شایع روانی است (سادوک ۳ ۱۳۸۶) در گرایش به اعتیاد عوامل متعدد زیستی، اقتصادی، اجتماعی، فردی دخیل است. از جمله عوامل فردی می توان به شخصیت، هیجان خواهی، هوش و انگیزه اشاره کرد. مسئله وابستگی به مواد و اعتیاد و عوارض روانی، رفتاری، عاطفی و اجتماعی حاصل از آن مدتهاست که نظر دانشمندان و متخصصان علوم وابسته به بهداشت روانی را به خود جلب کرده و هنوز سؤالات بسیاری بی جواب مانده است. بنابراین نظریه پردازان عوامل گوناگون روانی، شخصیتی، خانوادگی، اجتماعی، سرشتی را به عنوان مؤلفه های مؤثری که هر یک به میزانی در بروز گرایش به سوء مصرف مواد دخالت دارند، در پژوهشهای خود مورد توجه قرار داده اند.

بر اساس نظر بندورا (۱۹۸۶) رفتار سوء مصرف مواد از یک سو به وسیله الگوبرداری، تقلید و تقویت در حوزه روابط بین مرزی همچون خودکارآمدی، شناخت و باورهای فردی قرار می گیرد. به عقیده وی رفتار سوء مصرف مواد از یک طرف به مصرف یا سوء مصرف مواد در میان الگوهای نقش، خصوصاً والدین، دوستان و همسالان مربوط است و از طرف دیگر به نگرش و باورهای مثبت و موفق الگوهای نقش در مورد مواد و نیز توانایی ادراک شده نوجوان برای مصرف یا امتناع از مصرف مواد بستگی دارد. همچنین ویژگی هایی همچون عزت نفس پایین، احساس طرد و جدایی، منبع کنترل بیرونی باورها و نگرش های مثبت نسبت به مواد از عوامل ترغیب کننده سوء مصرف مواد هستند (جسر، دونوان ۶، کاستا ۷، ۱۹۹۱) برخی معتقدند که شروع مصرف هر نوع مواد، متعاقب باورها، احساسات مثبت در رابطه با مصرف آن ماده روی می دهد پس تصمیم نوجوان برای مصرف مواد را تحت تأثیر نگرش وی در مورد مصرف مواد عنوان نمودند (آجنز و فیشبین ۸، ۱۹۸۰).

پژوهشگرانی همچون (هنک و پونونین، ۹ ۲۰۰۹) در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که با پنج عامل شخصیتی می توان رفتارهای پرخطر مانند مصرف تنباکو، الکل و تخلفات رانندگی را پیش بینی کرد و توافق پذیری پایین و وجدان گرایی پایین با رفتارهای پرخطر ارتباط مثبتی دارد. پژوهشگران

-
- 3.Sadook
 - 4.Bundora
 - 5.Jeser
 6. Doonavan
 - 7.Kasta
 - 8.Ajzen & fishbein
 - 9.Hong & Paunonen

برای فهم هر چه بهتر وابستگی به مواد مطالعات گسترده ای را در مورد ابعاد شخصیتی افراد معتاد انجام داده اند (کلونینجر ۱۰، ۱۹۷۸). از فرضیه تیپ شناسی برای تشخیص وابستگی به مواد و زیر مؤلفه هائی مثل سن شروع مصرف الکل، وراثت پذیری در اعتیاد، درجه بندی شدت وابستگی دارویی و سطح ناسازگاری روان شناختی می توان بهره برد. هاپوود و بکر و موری (۲۰۰۸) به ابعاد درون گرایی و برون گرایی سوء مصرف کنندگان اشاره کردند که در بیشتر این پژوهش ها برون گرایی ارتباط مستقیم تری با سوء مصرف داشته است. لوکازووویچ ۱۲ و همکاران (۲۰۰۸) نیز در پژوهشهایی مربوط به اعتیاد مطالعات زیادی بر نیمرخ های شخصیتی و خلق و خوی افراد معتاد انجام داده اند که در این پژوهشها و ویژگیهای شخصیتی در آن به عنوان عاملی که شخص را به سوی اعتیاد برده نام برده است.

یکی از متغیرهای شخصیتی که ارزیابی آن در تبیین آمادگی برای اعتیاد منطقی به نظر می رسد سرسختی روان شناختی ۱۳ است. سرسختی روان شناختی یک ویژگی شخصیتی است که دارای سه مؤلفه اساسی شامل کنترل، قابلیت درک و نشان دادن واکنش در کنترل کردن موقعیت های متنوع زندگی (تعهد) و تمایل به درگیر شدن، برخلاف دور شدن از انجام کاری و چالش قابلیت درک این که تغییرات در زندگی چیزی طبیعی است (هورسبرگ ۱۴ و همکاران، ۲۰۰۸).

کوباسا (۱۹۷۰) مفهوم سرسختی روان شناختی را به عنوان یک عامل تعدیل کننده در مقابل رویدادهای استرس زای زندگی به خصوص ابتلا به انواع بیماری های جسمی و به منزله فرصتی برای پویائی و سازگاری مجدد و میدانی برای تحقق و ارتقای خویشتن تلقی می کند که فرد را در برابر فشارهای درونی و بیرونی مصون می سازد در واقع این ویژگی توانایی پردازش مناسب محرک های بیرونی و درونی است. (کوباسا و مدی ۱۶، ۱۹۸۲) این مفهوم نباید صرفاً "در نیرویابی خاص برای تحمل استرس خلاصه گردد. بلکه وجود این سازه فرد را در شرایط سخت پیش می برد و او را یاری می کند که وقایع تهدید آمیز را با موفقیت بیشتری پشت سر گذارد. سرسختی روان شناختی توانایی درک درست شرایط بیرونی و قابلیت تصمیم گیری مطلوب در مورد خویشتن است. از دیگر ویژگی های شخصیتی که

-
10. Kuloninjer
 11. Hapwod & Bekr & Muri
 12. Lukasiewicz
 13. Hardiness
 14. Horsburgh
 15. Kobasa
 16. Maddi

به عنوان یک عامل آسیب پذیر در وابستگی به مواد معرفی شده هیجان خواهی ۱۷ است. به اعتقاد ذاکرمن نیاز انسان برای برانگیختگی یا هیجان خواهی همان تمایل شخص تنوع طلبی، کسب هیجان های جدید و اشتیاق زیاد برای خطر کردن است. (ذاکرمن ۱۸، ۱۹۹۴).

(لونینسن ۱۹، ۱۹۹۷) نشان داده است که هیجان خواهی را می توان به عنوان یک عامل تشخیصی برای اعتیاد کودکان اندازه گیری کرد (نقل از زینالی ۱۳۸۷). کازلو و رخلینا (۲۰۰۰) در بررسی صد معتاد نشان داده اند که همه آنها ویژگی های شخصیتی ناپهنجاری مانند تحریک پذیری بالا برای نشاط، تهییج پذیری و هیجان غیر طبیعی، اختلال کنترل تکانه، اختلال عملکرد روانی اجتماعی و فراموشی زود گذر را دارند. دکتر ابهری آسیب شناس می گوید براساس مقیاس حضوری از دختران و پسران ۱۶ تا ۲۵ ساله که در مناطق فرحزاد، درکه و اوین پر شده ۸۰٪ به مصرف قلیان می پردازند که مصرف آن به صورت تفریحی عنوان می شود که این مصرف از هفته ای ۲ تا ۵ بار تکرار می شود و فقط ۲۰٪ این جوانان در خانه هم قلیان داشته اند و مرتب مصرف می کردند. از خطراتی که در دود سیگار مشاهده نشده اما در قلیان هست سرایت بیماری های عفونی با استفاده از شیلنگ اشتراکی، وجود رطوبت در طول آن که به بقای عمر میکرواورگانیزم ها بخصوص باکتری ها کمک کرده و شیوع این بیماری ها را شدت می بخشد. افزودن الکل و روانگردان ها به قلیان هنگام کشیدن می تواند خطرات چند جانبه را متوجه جوانان سازد. همچنین دود قلیان حاوی صدها فلز سنگین مثل ارسینیک، کوبالت، کروم، سرب می باشد که به جز سرطان ریه احتمال ابتلا به سرطان مثانه و دهان به شدت افزایش می یابد. همچنین وجود این فلزات باعث کاهش باروری در مردان به طریق کاهش اسپرم، کم تحرکی و طول عمر اسپرم و تغییرات ژنتیکی می شود.

در زنان باردار هم می تواند با کاهش وزن جنین و ضعیف نمودن سیستم ایمنی مادر زایمان پیش از موعد، مرده به دنیا آمدن جنین همراه باشد. تنباکوی مصرفی در قلیان حاوی ۴۰۰ نوع ماده سرطانی است که تنباکوهای میوه ای هرچند موجب رواج مصرف در نوجوانان و جوانان شده اما به دلیل نحوه ساخت آن (تخمیر میوه و اختلاط با ملاس گلسیرین) هنگام سوختن اکروتین تولید می کند که خطرات مصرف را به شدت بالا می برد. زمانی که برای کشیدن سیگار مصرف می شود ۵ دقیقه است. اما بطور متوسط ۴۵ دقیقه برای کشیدن قلیان صرف می شود. دید سهل انگارانه به قلیان و امکان دسترسی آسان و مصرف آسان تر آن باعث شده به شکل خطرناکی زمینه را برای مصرف سایر مخدرات تسهیل کند.

17. Sensation seeking

18. Zuckerman

19. Lwuninsen

20. Kozlov & Roklina

سؤال این پژوهش این است که آیا ویژگی های شخصیتی چون سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی در تمایل افراد به کشیدن قلیان (که می تواند زمینه های سوء مصرف مواد را فراهم کند) نقش دارد؟

اهداف اصلی

- تعیین تفاوت میزان سرسختی روانشناختی افراد عادی و افرادی که قلیان می کشند.
- تعیین تفاوت میزان هیجان خواهی افراد عادی و افرادی که قلیان می کشند.

اهداف اختصاصی

- تعیین تفاوت میزان تعهد بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان کنترل بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان مبارزه جویی بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان حادثه جویی بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان تجربه جویی بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان بازداری زدایی بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین تفاوت میزان ملال پذیری بین افراد قلیانی و افراد عادی.
- تعیین میزان تفاوت بین مولفه های سرسختی روان شناختی با جنسیت.
- تعیین میزان تفاوت بین مولفه های هیجان خواهی با جنسیت.

فرضیه ها

- ۱- میزان سرسختی روان شناختی بین افراد عادی و قلیانی متفاوت است.
- ۲- بین جنسیت و مولفه های سرسختی روان شناختی تفاوت وجود دارد.
- ۳- میزان هیجان خواهی بین افراد عادی و قلیانی متفاوت است.
- ۴- مولفه های هیجان خواهی بر حسب جنسیت متفاوت است.

متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل (پیش بین) : سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی

متغیر وابسته (ملاک) : استفاده از قلیان بعنوان متغیر ملاک

متغیر تعدیل کننده: جنسیت

تعریف نظری متغیرها

سرسختی روان شناختی: "سرسختی روان شناختی نوعی سبک شخصیتی می باشد که مجموعه ای از صفات روانی مانند تعهد، کنترل و مبارزه طلبی را در بر می گیرد" (کوباسا، ۱۹۷۷).

تعهد: "تعهد به عنوان سیستم اعتقادی توصیف شده است که تهدید ادراک شده ی زندگی را به حداقل می رساند. یعنی اعتقاد به اهمیت، جالب بودن و معنی داری فعالیت‌های زندگی است. مناسبات افراد متعهد با محیط اطرافشان متضمن فعال بودن و روی آوردن است، تا منفعل بودن و روی گردانی. آنتونورسکی (۱۹۷۹) ۲۱، ملازاده اسفنجانی، (۱۳۸۸) ۱۱".

کنترل: "از کنترل با عنوان گرایش به احساس کردن و عمل کردن به گونه ای که گویی فرد در هنگام مواجهه با وقایع احتمالی گوناگون زندگی تأثیر گذار است نه درمانده، تعبیر می شود افراد دارای مهارت، تجارب زندگی را قابل پیش بینی و مهار می دانند و در مواجهه با مشکلات، بیشتر بر مسئولیت خودشان تأکید می کنند تا دیگران (متولی، ۱۳۸۴) ۱۱".

مبارزه جویی: "مبارزه جویی یعنی اعتقاد که در زندگی تغییر از ثبات عادی تر است و اینکه انتظار تغییر داشتن، محرکی برای رشد است نه تهدیدی برای امنیت (برلین ۲۲، ۱۹۶۴ به نقل از دلسوز لشکریانی، ۱۳۸۶) ۱۱".

هیجان خواهی: "تمایل افراد برای شروع و انجام فعالیت های مخاطره انگیز یا ماجراجویانه، جستجوگری در زمینه تجارب حسی تازه، لذت بردن از هیجان ناشی از تحریکات اجتماعی و اجتناب از کسل شدن است" (شولتز، ۱۳۹۰) ۱۱.

حادثه جویی: " تمایل به درگیر شدن در فعالیت‌های جسمانی که شامل عناصری از سرعت، خطر، تازگی و گریز از حادثه است."

تجربه جویی: " جستجو برای تجربه‌های جدید از طریق مسافرت، موسیقی، هنر، شیوه زندگی خودانگیزه و ناهم‌رنگی با وجود تشابهی که مردم به آنها گرایش دارند."

بازداری زدایی: " نیاز به جستجوی رهایی در فعالیت‌های اجتماعی بازداری نشده یا توسل به الکل یا بدون آن."

ملال‌پذیری: " اجتناب از تجربه تکراری، کادر عادی یا یکنواخت یا اشخاص قابل پیش‌بینی، و در صورت قرار گرفتن اجباری در معرض چنین تجربه‌هایی، واکنش عدم رضایت بی‌قرارانه نشان دادن (شولتز، ۱۳۹۰)."

تعریف عملیاتی

مصرف‌کننده قلیان، نوجوانان بین ۱۵ تا ۲۵ سال که حداقل ۲ بار در هفته قلیان می‌کشند.

سرسختی روان‌شناختی: نمره‌ای که فرد در مقیاس خود‌گزارش سرسختی روان‌شناختی کیامرثی کسب می‌کند و نشان‌دهنده میزان سرسختی روان‌شناختی اوست.

هیجان‌خواهی: نمره‌ای است که فرد از مقیاس خود‌گزارشی هیجان‌خواهی زاگرم‌ن کسب می‌کند و نشان‌دهنده میزان سرسختی روان‌شناختی اوست.

سرسختی روان‌شناختی

مفهوم سرسختی روان‌شناختی ریشه در فلسفه وجود‌گرائی ۲۳ دارد. در این فلسفه کل‌نگر ۲۴ انسان موجودی آزاد، مسئول، مختار است که جسم و روان او واحدی یکپارچه و منسجم را تشکیل می‌دهد. به اعتقاد طرفداران این مکتب انسان در اینجا و اکنون زندگی می‌کند او نه بازیچه محیط است و نه مخلوق غرایز و انگیزه‌های درونی، بلکه موجودی است که آزادانه انتخاب می‌کند و تنها مسئول هستی، خود

23.Existential philosophy

24.Holisiit

اوست. از محیط مادی یا جسم خود فراتر رفته و در واقع این تصمیم اوست که چه می شود و چه بکنند (شکرکن و همکاران ۱۳۷۳). در اواخر دهه ۱۹۷۵ برخی از روان شناسان علاقه مند به این فلسفه در تبیین نظریه تحول ۲۵ از دیدگاه وجود گرایی به مفهوم سرسختی روان شناختی رسیدند. سرسختی روان شناختی که از نظر فلسفی کم و بیش با واژه هایی چون استقامت، تهور، جسارت، شهامت، پایدردی، و سعه صدر وجه اشتراک دارد، توسط کوباسا (۱۹۹۲) معرفی و به وسیله همکارانش گسترش یافت. در واقع سرسختی روان شناختی نوعی سبک شخصیتی می باشد که مجموعه ای از صفات روانی را در بر می گیرد. افرادی که از این سبک شخصیتی برخوردارند، در مقایسه با کسانی که در مقابل مشکلات به زانو در می آیند و تسلیم می شوند در سه زمینه متفاوتند: در درجه اول آنها نسبت به فعالیت هایی که در آن درگیر هستند احساس تعهد می کنند. یعنی درگیری های زندگی را عمدتاً تجربه های مثبت و مفید قلمداد کرده و نسبت به خود و محیط اطرافشان نوعی احساس تعهد می کنند. نکته دوم این که برای افرادی که سرسختی روان شناختی بالایی دارند، حوادث و فعالیت های روزمره چالش انگیزند آنها تجربه های زندگی را سرشار از معنا می دانند و برخورد با آنها را آموزنده تلقی می کنند. این در حالی است که بسیاری از مردم رویارویی با حوادث زندگی را خسته کننده، ملال آور و یا تهدید آمیز قلمداد می کنند. این افراد انعطاف پذیر و گشاده رو هستند و اعتقاد دارند که پایداری در زندگی غیر طبیعی است و بایستی انتظار تغییرات را داشت و این تغییرات به عنوان فرصت ها و مشوق هایی برای رشد نگریسته می شوند و نه تهدید و بحران بالاخره این افراد نسبت به رویدادهای زندگی احساس کنترل بیشتری دارند. آنها معتقدند که شخص در پیامدهای زندگی نقش تعیین کننده ای دارد و کم و بیش این پیامد در قلمرو کنترل آنها قرار دارد. قابلیت تأثیر گذاری روی حوادث زندگی از طریق آگاهی، انتخاب و مهارت های خود افراد به وجود می آید. این یک اعتقاد ساده لوحانه نیست که می توان هر حادثه ای را کاملاً کنترل کرد بلکه افراد قادر هستند حوادث استرس زا را به اجزای کوچک تری تبدیل کرده و توسط آن تأثیر مخرب استرس نیز به خودشان را کاهش دهند (کوباسا و مدی، ۱۹۸۲ به نقل از ملازاده اسفنجانی و همکاران، ۱۳۸۸).

سرسختی روان شناختی نگرش درونی خاصی را به وجود می آورد که شیوه رویارویی افراد با مسائل مختلف زندگی را تحت تأثیر قرار می دهد. و باعث می شود تا فرد عوامل تنش زا را به صورتی واقع بینانه و یا بلند نظری مورد توجه قرار دهد. این واژه زاییده دانشی است که بر مبنای آن شخص به منابع بیشتری برای پاسخگویی به عوامل تنش زا دسترسی پیدا می کند و باعث پرورش دیدی خوشبینانه

نسبت به عوامل تنش‌زا می‌شود. به عبارتی صفت مبارزه‌جویی، فرد را قادر می‌سازد تا حتی حوادث ناخوشایند را برحسب امکاناتی برای یادگیری در نظر بگیرد، نه تهدیدی برای ایمنی.

در کل نظریه سرسختی روان‌شناختی که از مکتب وجود‌گرایی سرچشمه گرفته است، با نظریه‌هایی که عمدتاً انسان را همانند یک لوح سفید منفعل می‌بینند تناقض دارد. کوباسا سه خصلت تعهد، کنترل، و مبارزه‌جویی را که همگی از نظریه فلسفه وجود‌گرایی نشأت گرفته‌اند تلفیق نمود و خصیصه سرسختی روان‌شناختی را به عنوان سپری در مقابل ابتلاء به انواع بیماری‌ها مطرح کرد (جمهری، ۱۳۸۰).

مفهوم هیجان‌خواهی

در دوره‌های اخیر گروهی از روان‌شناسان به این نتیجه رسیدند که نظریه‌های شخصیتی جامع نظیر فروید، یونگ و دیگران که کوشیده‌اند به همه سوال‌های مربوط به آدمی پاسخ بگویند، در این پاسخ‌گویی با چالش‌هایی مواجه بوده‌اند زیرا پیچیدگی انسان و علل و عوامل متعدد رفتاری او بیش از آن است که یک مکتب روان‌شناسی بتواند به همه‌ی مسائل انسان پاسخ دهد. اینان معتقدند که به جای توجه به دیدگاه‌های جامع، بهتر است نظریه‌هایی وضع شوند که تنها یکی از ابعاد شخصیتی انسان را به طور کامل مورد مطالعه و بررسی قرار دهند (شولتز، ۱۳۹۰).

یکی از این نظریه‌ها، نظریه ماروین زاگرمین تحت عنوان هیجان‌خواهی است. هیجان‌خواهی یک ویژگی شخصیتی است که اولین بار توسط ماروین زاگرمین نظریه پرداز زیست‌شناختی که متأثر از دیدگاه آیزنگ بود مطرح و توصیف شد (شولتز، ۱۳۹۰). طبق نظریه ماروین زاگرمین (۱۹۷۹؛ به نقل از ریو، ۱۳۸۶) «هیجان‌خواهی، تحت عنوان میل به هیجان‌ها و تجربیات متنوع، تازه، پیچیده، و شدید و تمایل به مخاطره‌جویی بدنی، اجتماعی، قانونی، و مالی تعریف شده است». نکته مهمی که باید در اینجا متذکر شد، آن است که یکی از عناصر اصلی هیجان‌خواهی تمایل یا اشتیاق به خطر‌جویی است، و تفاوت آن با رفتار کاوشی در این است که خطر‌جویی اغلب برانگیزنده ترس است و ترس با رفتار کاوشی متفاوت و غیر قابل تطبیق است. در چنین نظریه‌ی نیز چنین فرض شده است که هیجان‌هایی از قبیل ترس باعث سطوح برانگیختگی بالا می‌شود. به همین دلیل ترس مانع کنجکاوی موجودات می‌شود (یعنی از هیجان‌خواهی و تجربیات جدید خودداری می‌کنند).

زاگرمین (۱۹۷۹) معتقد است، ساختار هیجان‌خواهی به مقدار انگیزندگی که دستگاه عصبی مرکزی شخص از منابع بیرونی تحریک نیاز دارد مربوط است. وی معتقد است که هیجان‌خواهی صفتی است

که ویژگی آن نیاز به هیجان و تجربه های متنوع جدید و پیچیده و شدید و تمایل به مخاطره جویی جسمانی و بدنی به خاطر خود این تجربه هاست فرد زیاد هیجان خواه تحریک بیرونی خود را ترجیح می دهد و از کارهای عادی خسته می شود و مرتباً در جستجوی راههایی برای افزایش برانگیختگی از طریق تجربه های هیجان انگیز است. بالعکس، فرد کم هیجان خواه تحریک کمتری را ترجیح می دهد و کارهای عادی را نسبتاً خوب تحمل می کند (نقل از ریو، ۱۳۸۶).

پیشینه تحقیق

ملازاده اسفنجانی (۱۳۸۸) در پژوهشی ارتباط بین سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی و سبک های مقابله با استرس را مورد بررسی قرار داده که نتایج آن نقش مهم ویژگی های شخصیتی مانند سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی و سبک های ارتباط که می تواند در گرایش به اعتیاد دخیل باشد را تایید می کند.

پژوهش خزاعی و همکاران (۱۳۸۴) نشان داد برخی مشکلات خانوادگی افراد مانند چگونگی ارتباط خانواده با یکدیگر، وضعیت اقتصادی خانواده و اعتیاد والدین با مشکلات رفتاری افراد رابطه معنی داری دارد. همچنین بین سطح تحصیلات پدر با مشکلات رفتاری فرزندان رابطه معنی داری وجود دارد.

جمهری (۱۳۸۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که زنان دارای سرسختی روان شناختی بالا در مقایسه با زنان دارای سرسختی روان شناختی پایین، کمتر روبه اعتیاد گزارش شده اند. برای مردان نیز مانند زنان بین سرسختی با اعتیاد رابطه معکوس به دست آمد. به نظر می رسد که در جامعه ی ایران عامل کنترل برای زنان اهمیت فراوانی داشته باشد، چراکه در سنت فرهنگی حاکم بر جامعه ی ایران حدود اختیارات مردان به طور چشمگیری بیشتر از زنان است. کیامرثی (۱۳۷۷) در پژوهش خود نشان داد که مردان سرسخت تر از زنان هستند. در تعیین این تفاوت، پژوهشگران معتقدند که یکی از ویژگیهای افراد سرسخت این است که هنگام رویارویی با یک مشکل کمتر هیجانی می شدند و بیشتر عقلانی هستند. در حالیکه زنان در برابر مشکلات بیشتر واکنش هیجانی نشان می دهند تا واکنش عقلانی. هنک و پونونین (۲۰۰۹) در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که با پنج عامل شخصیتی می توان رفتارهای پرخطر مانند مصرف تنباکو، الکل، تخلفات رانندگی را پیش بینی کرد و توافق پذیری پائین و وجدان گرائی پائین با رفتارهای پرخطر ارتباط مثبتی دارد. ویسیک ۲۷ و همکاران (۲۰۰۹) ابعاد چهارگانه شخصیتی (ناامیدی)، احساس اضطراب، تکانشگری و هیجان خواهی را در نوجوانان و جوانان بررسی کردند و نشان دادند که این ابعاد به طور متفاوت از طریق فرایندهای تقویتی متفاوت به الگوهای خاص

استعمال مواد مخدر منجر می‌شود. فیلمور^{۲۸} و همکاران^(۲۰۰۹) تأثیر الکل را در پردازش اطلاعات و کنترل بازداری در افراد هیجان‌خواه بررسی کردند و دریافتند که افراد هیجان‌خواه بالا پردازش اطلاعات و کنترل بازداری کمتری نسبت به افراد با هیجان‌خواهی پایین دارند، چون افراد هیجان‌خواه تأثیرات مصرف مواد را بیشتر تجربه می‌کنند. این یافته‌ها روشن کرد که هیجان‌خواهی با مصرف مواد ارتباط مثبت دارد. هاپوود و بکر و موری^(۲۰۰۸) به ابعاد درون‌گرائی و برون‌گرائی سوء مصرف‌کنندگان اشاره کردند که در بیشتر این پژوهش‌ها برون‌گرائی ارتباط مستقیم تری با سوء مصرف داشته است. لوکازوویچ^{۲۹} و همکاران^(۲۰۰۸) نیز در پژوهش‌هایی مربوط به اعتیاد مطالعات زیادی بر نیمرخ‌های شخصیتی و خلق و خوی افراد معتاد انجام داده‌اند که در این پژوهش‌ها ویژگی‌های شخصیتی در آن به عنوان عاملی که شخص را به سوی اعتیاد برده نامبرده است. گانرسون^{۳۰} و همکاران^(۲۰۰۸) ویژگی‌های شخصیتی و افراد مصرف‌کننده مواد را روی ۳۴۱۹ نفر معتاد و عادی بررسی کردند. نتایج نشان داد که خصومت و تکانشگری در سوء مصرف‌کنندگان مواد در سطح بالا و توانایی مربوط به خوشی و لذت، عدم آگاهی از هیجان‌انات^{۳۱} و خلق و خو عواطف منفی در سطح پائین تری قرار دارد. مارتین و همکاران^(۲۰۰۸)^{۳۲} رابطه بین هیجان‌خواهی دوستان صمیمی معتاد و مداخلات کم والدین را در ۵۰۴۹ از نوجوانان با سنین ۱۲-۱۸ ساله را بررسی کردند. آنها دریافتند که هیجان‌خواهی و دوستان صمیمی معتاد ارتباط بسیار زیادی با مصرف الکل و مواد مخدر دارد و مداخلات کم والدین ارتباط بسیار کمی با مصرف الکل و مواد مخدر دارد.

فرانکین و موریس^(۲۰۰۶)^{۳۳} رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و مصرف مواد را در ۲۷۶ نفر دانشجوی بررسی کردند. آنها آشکار ساختند که تکانشگری هیجان‌خواهی و تنوع طلبی با مصرف الکل و مواد رابطه مثبت دارد. هیتنر و اسویکرت^(۲۰۰۶)^{۳۴} رابطه بین هیجان‌خواهی و مصرف الکل را در ۶۰ نفر بررسی کردند با تحلیل اجرای هیجان‌خواهی نتایج نشان داد که گریز از بازداری رابطه قوی با مصرف الکل دارد و این رابطه در میان سفید پوستان قفقازی بیشتر است.

-
- 28. Fillmore
 - 29. Lukasiewicz
 - 30. Gunmerarson
 - 31 -alexithymia
 - 32 . Martins.Storr.Alexander
 - 33. Frankenand & Muris
 - 34. Hittner & swickert

کارتون ۳۵ و همکاران (۱۹۹۴) نمرات هیجان خواهی را در افراد سیگاری (۳۶ زن و ۶۰ نفر مرد) با افراد غیر سیگاری (۲۳ نفر زن و ۴۵ نفر مرد) مقایسه کردند و نتایج نشان داد که سطح هیجان خواهی در هر دو جنس نسبت به افراد عادی بالاست. نمرات افراد هیجان خواهی در بازداری زدایی، تجربه جویی و ملال پذیری بالا بود. آنها همچنین رابطه بین مولفه های هیجان خواهی را در افراد وابستگی به نیکوتین و انگیزه سیگار کشیدن در سیگاریها را ارزیابی کردند. آنها آشکار ساختند که هیجان خواهی در زمان رابطه اندکی با وابستگی به نیکوتین دارد ولی با مصرف مواد و سیگار کشیدن رابطه زیادی دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به اهداف، کاربردی و روش آن پیمایش از نوع علی-مقایسه ای می باشد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شامل دو جامعه آماری جوانانی که قلیان می کشند و جوانانی که تاکنون قلیان مصرف نکرده اند، می شود. جامعه آماری مصرف کنندگان قلیان، شامل کلیه نوجوانان و جوانان ۱۵ تا ۲۵ ساله ای می شود که به تفرج گاه فرحزاد (تهران) رفته و در آنجا به کشیدن قلیان اقدام می کنند و جامعه افراد عادی را نوجوانان و جوانان همان گروه سنی تشکیل می دهند که اظهار می کردند تا کنون اقدام به مصرف قلیان نکرده اند. بنا به گفته مسئولین در طول یک ماه تعداد ۱۰۰ نفر نوجوان و جوان در این تفرجگاه اقدام به مصرف قلیان می کنند. برای انتخاب نمونه مورد نظر از روش نمونه گیری **سه میه ای** استفاده گردید، بدین صورت که از میان مصرف کنندگان قلیان ۴۰ پسر و ۴۰ نفر دختر (جمعاً ۸۰ نفر) و از بین افراد عادی نیز ۴۰ پسر و ۴۰ دختر (جمعاً ۸۰ نفر) که از لحاظ سن، تحصیل، طبقه اجتماعی و شغلی و جنس با افراد قلیانی همگن بودند انتخاب گردید.

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش به منظور سنجش متغیرهای جمعیت شناختی (جنسیت، تحصیلات، رشته تحصیلی، شغل والدین و تحصیلات والدین) و برای سنجش متغیرهای ملاک از دو ابزار پژوهشی استاندارد استفاده شده است که عبارتند از: مقیاس سرسختی روان شناختی و مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن.

مقیاس سرسختی روان شناختی: ۳۶ (AHI)

مقیاس سرسختی روان شناختی یک ابزار خود گزارشی مداد کاغذی است که توسط کیامرثی (۱۳۷۷) ساخته و اعتبار یابی شده است. این مقیاس دارای ۲۷ سوال می باشد و سه مولفه ی سرسختی روان شناختی که عبارتند از تعهد، کنترل و مبارزه جویی را به صورت کلی مورد سنجش قرار می دهد. سوالات این مقیاس به صورت ۴ ماده ای می باشد که عبارتند از هرگز، به ندرت، گاهی اوقات و بیشتر اوقات. برای بدست آوردن نمره هر خرده مقیاس باید نمره همه عبارات زیر مقیاس مورد نظر را باهم جمع کرد. وبا جمع نمره خرده مقیاس ها نمره کلی سرسختی روان شناختی فرد به دست می آید. احراز نمره بالا در این مقیاس نشان دهنده سرسختی روان شناختی بالا در فرد می باشد.

اعتبار و پایایی ابزار اندازه گیری

برای محاسبه پایایی این مقیاس از دو روش بازآزمایی و همسانی استفاده شده است. ضرایب پایایی بازآزمایی به دست آمده بین نمره های آزمودنی ها در دو نوبت (آزمون - بازآزمون) برای کل آزمودنی ها برابر با ۰/۸۴ می باشد. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ برای کل آزمون برابر با ۰/۷۶، برای آزمودنی های مونث برابر با ۰/۷۴ و برای آزمودنی های مذکر برابر با ۰/۷۶ می باشد. با توجه به یافته های فوق ضرایب پایایی این مقیاس رضایت بخش می باشد (کیامرثی و همکاران، ۱۳۷۷).

جهت سنجش روایی این مقیاس از چهار آزمون ملاک یعنی مقیاس های اضطراب عمومی ANQ^{۳۷} (نجاریان و همکاران، ۱۳۷۴)، افسردگی ADI^{۳۸} (کوچک انتظار، ۱۳۷۴)، خود شکوفایی MASAI^{۳۹} (افتخاری، ۱۳۷۲) و تعریف سازه های سرسختی روان شناختی استفاده شده است.

مقیاس سرسختی روان شناختی با مقیاس اضطراب ($r=0.65$)، مقیاس افسردگی ($r=0.67$)، مقیاس خودشکوفایی ($r=0.62$) و با تعریف سازه ای سرسختی روان شناختی ($r=0.51$) رابطه معنی دار دارد که این ضرایب اعتبار مطلوب و رضایت بخش می باشند.

دراین پژوهش ضریب آلفای کرونباخ زیر مقیاس ها به شرح زیر بود. زیر مقیاس مبارزه طلبی ۰/۷۹، تعهد ۰/۷۱ و کنترل ۰/۸۲ و همسانی درونی کلی سوالات برابر با ۰/۹۲ بود.

37-Anxiety Questionnaire

38-Ahvaz Depression Inventory

39-Maslo Self-Actualization Inventory

مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن (کامکاری و کامبیز، ۱۳۶۹)

مقیاس هیجان خواهی یک ابزار خود گزارشی مداد کاغذی است که توسط ذاکرمن (۱۹۷۹) به منظور ارزیابی تمایل افراد به فعالیتهای مخاطره انگیز ساخت و اعتبار یابی شده است. این مقیاس دارای ۴۰ سوال می باشد و چهار مولفه ی هیجان خواهی که عبارتند از حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری را به صورت کلی مورد سنجش قرار می دهد. پایایی آزمون فوق برای استفاده در ایران مورد بررسی قرار گرفته است، ضرایب پایایی این آزمون توسط قربانی (۱۳۷۰) با روش های اسپرمن- براون، تنصیف گاتمن و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۷۵ و ۰/۸۰ بودند که نشان از پایایی رضایت بخش می باشد. در پژوهش خود اعتبار این آزمون را با مقیاس سرسختی روان شناختی ۰/۱۷ بدست آورده است که در سطح $P=0.25/0$ معنی دار بود. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ زیر مقیاس ها به شرح زیر بود: زیر مقیاس حادثه جویی ۰/۵۶، تجربه جویی ۰/۸۳، بازداری زدایی ۰/۷۹ و ملال پذیری ۰/۷۲ و همسانی درونی کلی سوالات برابر با ۰/۷۳ بود.

یافته ها

جدول شماره ۱، توزیع جمعیت شناختی نمونه مورد بررسی را براساس جنسیت، شغل و رشته تحصیلی، شغل و تحصیلات پدر و مادر نشان می دهد.

جدول ۱. توزیع ویژگی های جمعیت شناختی نمونه ($n=160$)

وضعیت جمعیت شناختی			وضعیت جمعیت شناختی		
گروه	فراوانی	درصد	فراوانی		جنسیت
			پسر	دختر	
زیر دیپلم قلیانی	۶	۱۵	۴۰	۵۰	جنسیت
			دختر	پسر	
عادی	۴	۱۰	۴۰	۵۰	عادی
			دختر	پسر	
دیپلم قلیانی	۱۰	۲۵	فراوانی درصد		گروه
			۲۱	۵۲/۵	
عادی	۴	۱۰	۱۴	۳۵	تحصیلات
			عادی	زیر دیپلم قلیانی	
فوق دیپلم قلیانی	۸	۲۰	۱۲	۳۰	دیپلم تا قلیانی

۴۲/۵	۱۷	عادی		۴۲/۵	۱۷	عادی	فوق دیپلم
۲۷/۵	۱۱	قلیانی		۱۷/۵	۷	قلیانی	بالتر از فوق
۲۲/۵	۹	عادی	لیسانس	۲۲/۵	۹	عادی	دیپلم عادی
۱۲/۵	۵	قلیانی	بالتراز	۱۷/۵	۷	قلیانی	دانش
۱۵	۶	عادی	لیسانس	۱۲/۵	۵	عادی	آموز
۶۷/۵	۲۷	قلیانی	خانه دار	۲۰	۸	قلیانی	دانشجو
۵۲/۵	۲۱	عادی	شغل مادر	۳۰	۱۲	عادی	شغل
۳۲/۵	۱۳	قلیانی	شاغل	۱۵	۶	قلیانی	شاغل
۴۷/۵	۱۹	عادی		۲۲/۵	۹	عادی	
۲۷/۵	۱۱	قلیانی	زیر دیپلم	۴۷/۵	۱۹	قلیانی	بیکار
۱۲/۵	۵	عادی		۳۵	۱۴	عادی	
۴۲/۵	۱۷	قلیانی	دیپلم	۴۵	۱۸	قلیانی	آزاد
۵۲/۵	۲۱	عادی		۲۷/۵	۱۱	عادی	
۱۰	۴	قلیانی	تحصلا ت مادر	۲۰	۸	قلیانی	کارگر
۵	۲	عادی	فوق دیپلم	۲۵	۱۰	عادی	شغل پدر
۱۵	۶	قلیانی	لیسانس	۱۰	۴	قلیانی	کارمند
۱۷/۵	۷	عادی		۳۲/۵	۱۳	عادی	
۵	۲	قلیانی	بالتراز	۲۵	۱۰	قلیانی	بیکار
۱۲/۵	۵	عادی	لیسانس	۱۵	۶	عادی	

الف) توزیع جمعیت شناختی گروه جوانان مصرف کننده قلیان

نتایج جدول فوق نشان می دهد که از مجموع ۱۶۰ نفر نمونه مورد مطالعه، ۵۰ درصد را افراد مصرف کننده قلیان تشکیل می دهند. از این تعداد ۴۰ نفر پسر و ۴۰ نفر دختر بودند. ۵۲/۵ درصد از این افراد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۳۰ درصد دیپلم تا فوق دیپلم ۱۷/۵ درصد دارای مدرک تحصیلی بالاتر از فوق دیپلم بودند. از نظر شغل ۱۷/۵ درصد دانش آموز، ۲۰ درصد دانشجو، ۱۵ درصد شاغل و ۴۷/۵ درصد بیکار بودند. ۴۵ درصد شغل پدران این گروه آزاد، ۲۰ درصد کارگر، ۱۰ درصد کارمند و ۲۵ درصد بیکار بودند. و شغل ۶۷/۵ درصد از مادران گروه مورد مطالعه خانه دار و ۳۲/۵ درصد شاغل بود.

همچنین ۱۵ درصد از پدران دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۲۵ درصد دیپلم، ۲۰ درصد فوق دیپلم، ۲۷/۵ درصد لیسانس و ۱۲/۵ درصد بالاتر از لیسانس بودند. ۲۷/۵ درصد از مادران نیز دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۴۲/۵ درصد دیپلم، ۱۰ درصد فوق دیپلم، ۱۵ درصد لیسانس و ۵ درصد بالاتر از لیسانس بودند.

ب) توزیع جمعیت شناختی گروه نمونه جوانان عادی

نتایج حاکی از آن است که از مجموع ۱۶۰ نفر نمونه مورد مطالعه، ۵۰ درصد را افراد عادی تشکیل می دهند. از این تعداد ۴۰ نفر پسر و ۴۰ نفر دختر بودند. ۳۵ درصد از این افراد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۴۲/۵ درصد دیپلم تا فوق دیپلم، ۲۲/۵ درصد دارای مدرک تحصیلی بالاتر از فوق دیپلم بودند. از نظر شغل ۱۲/۵ درصد دانش آموز، ۳۰ درصد دانشجوی، ۲۲/۵ درصد شاغل و ۳۵ درصد بیکار بودند. ۲۷/۵ درصد شغل پدران این گروه آزاد، ۲۵ درصد کارگر، ۳۲/۵ درصد کارمند و ۱۵ درصد بیکار بودند.

شغل ۵۲/۵ درصد از مادران گروه مورد مطالعه خانه دار و ۴۷/۵ درصد شاغل بود. همچنین ۱۰ درصد از پدران دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۱۰ درصد دیپلم، ۴۲/۵ درصد فوق دیپلم، ۲۲/۵ درصد لیسانس و ۱۵ درصد بالاتر از لیسانس بودند. ۱۲/۵ درصد از مادران نیز دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۵۲/۵ درصد دیپلم، ۵ درصد فوق دیپلم، ۱۷/۵ درصد لیسانس و ۱۲/۵ درصد بالاتر از لیسانس بودند.

بررسی توصیفی نمرات آزمودنی ها

جدول ۲. یافته های توصیفی مقیاس سرسختی روان شناختی و خرده مقیاس های آن ($n=160$)

شاخص ها		پسر		دختر	
مولفه های سرسختی		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
مبارزه طلبی	قلیانی	۸/۴۳	۴/۴۹	۱۰/۸۲	۴/۶۱
	عادی	۲۳/۵۶	۳/۳۲	۲۱/۵۷	۲/۸۵
تعهد	قلیانی	۹/۹۴	۳/۹۵	۱۰/۲۵	۳/۸۲
	عادی	۲۲/۵	۲/۴۱	۲۶/۳۴	۲/۵
کنترل	قلیانی	۱۱/۵۲	۴/۱۲	۱۲/۱۸	۴/۴۲
	عادی	۲۴/۴۲	۳/۰۹	۲۳/۸۹	۲/۰۷
سرسختی روان شناختی	قلیانی	۳۷/۲۶	۵/۴۳	۴۰/۳۹	۴/۷۳
	عادی	۶۹/۳۹	۸/۴۸	۷۳/۱۷	۸/۸۹

جدول فوق وضعیت میانگین نمرات سرسختی روان شناختی را در دوگروه نوجوانان مصرف کننده قلیان و عادی نشان می دهد. یافته ها نشان داد، مصرف کنندگان قلیان در نمره کلی سرسختی روان شناختی و خرده مقیاس های آن در مقایسه با گروه نوجوانان عادی از میانگین پایین تری برخوردار هستند.

جدول ۳. یافته های توصیفی مربوط به مقیاس هیجان خواهی و خرده مقیاس های آن (n=۱۶۰)

شاخص ها		پسر		دختر	
خرده مقیاسها		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
حادثه جویی	قلیانی	۸/۳	۱/۴۹	۷/۴	۲/۶۱
	عادی	۵/۷	۱/۲۳	۴/۲	۱/۴۳
تجربه جویی	قلیانی	۹/۴	۲/۰۵	۸/۳	۱/۸۲
	عادی	۶/۴	۱/۴۳	۵/۵	۱/۵۶
بازداری زدایی	قلیانی	۸/۱	۱/۹۵	۸/۴	۱/۳۳
	عادی	۷/۶	۱/۰۸	۶/۳	۱/۸۹
ملال پذیری	قلیانی	۹/۷	۲/۱۲	۵/۷	۱/۴۲
	عادی	۷/۵	۱/۱۱	۳/۵	۱/۰۴
هیجان خواهی	قلیانی	۳۷/۰۷	۳/۴۳	۲۶/۲۳	۲/۷۳
	عادی	۲۴/۱۱	۲/۶۷	۱۸/۷۸	۱/۴۱

جدول فوق وضعیت میانگین نمرات هیجان خواهی را در دوگروه نوجوانان مصرف کننده قلیان و عادی نشان می دهد. یافته ها نشان داد، مصرف کنندگان قلیان در نمره کلی هیجان خواهی و تمامی خرده مقیاس های آن (حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری) در مقایسه با گروه نوجوانان عادی از میانگین بالاتری برخوردار هستند.

آزمون فرضیه ها

آزمون کولموگروف - سیمونف نشان داد که توزیع نمرات در متغیرهای مورد نظر نرمال است.

میزان سرسختی روان شناختی بین افراد عادی و قلیانی متفاوت است.

جدول ۴. نتایج تحلیل واریانس دو متغیره برای گروه و جنسیت در

سرسختی روان شناختی و مولفه های آن.

متغیر وابسته	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معنی داری
سرسختی روان شناختی	گروه	۵۹۱۴۹/۴۸	۱	۵۹۱۴۹/۴۸	۹۷/۸	۰/۰۰۰
	جنسیت	۰/۸	۱	۰/۸	۸۷/۰۹	۰/۰۳
	گروه* جنسیت	۱۴۱/۷۷	۱	۱۴۱/۷۷	۹۲/۳۲	۰/۰۲
	خطا	۴۳۵۴۵/۶۸	۱۵۶	۳۰۲/۴		
	کل	۲۵۶۸۸۹۳	۱۶۰			
مبارزه طلبی	گروه	۵۷۹۵/۲۵	۱	۵۷۹۵/۲۵	۹۰/۶۷	۰/۰۱
	جنسیت	۰/۶۶	۱	۰/۶۶	۸۹/۲۴	۰/۰۰۲
	گروه* جنسیت	۸/۶۹	۱	۸/۶۹	۹۸/۱۵	۰/۰۱
	خطا	۴۶۱۵/۶۸	۱۵۶	۴۱۸/۳۲		
	کل	۲۸۴۸۵۴	۱۶۰			
تعهد	گروه	۷۵۵۱/۶۱	۱	۷۵۵۱/۶۱	۸۲/۷۱	۰/۰۰۱
	جنسیت	۰/۱۰۷	۱	۰/۱۰۷	۷۸/۴۵	۰/۰۰۳
	گروه* جنسیت	۱۲/۸۱	۱	۱۲/۸۱	۹۷/۳۶	۰/۰۴
	خطا	۶۵۷۳/۰۴	۱۵۶	۱۵۸/۴۶		
	کل	۲۷۸۰۶۶	۱۶۰			
کنترل	گروه	۶۴۴۲/۷۲	۱	۶۴۴۲/۷۲	۶۶/۵	۰/۰۰۲
	جنسیت	۴/۱۶	۱	۴/۱۶	۷۳/۶۵	۰/۰۰۷
	گروه* جنسیت	۵۳/۳۳	۱	۵۳/۳۳	۷۹/۸	۰/۰۲
	خطا	۶۹۷۵/۳۵	۱۵۶	۳۶۷/۷۱		
	کل	۲۹۷۳۰۱	۱۶۰			

نتایج آزمون تحلیل واریانس دو متغیره برای مقایسه میانگین سرسختی روان شناختی کلی و مولفه های مبارزه طلبی، تعهد و کنترل نشان داد تفاوت معناداری بین دو گروه قلیانی وعادی وجود دارد.

بین جنسیت و مولفه های سرسختی روان شناختی تفاوت وجود دارد.

چنانچه نتایج جدول ۴ نشان داد تفاوت معنی داری بین جنسیت در سرسختی روان شناختی کلی و مولفه های مبارزه طلبی، تعهد و کنترل وجود دارد. در نهایت نتایج بیانگر تفاوت آماری معنی داری در اثر تعاملی جنسیت و گروه در سرسختی روان شناختی کل و تمامی مولفه های آن می باشد.

میزان هیجان خواهی بین افراد عادی و قلیانی متفاوت است.

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس دو متغیره برای گروه و جنسیت در هیجان خواهی و مولفه های آن

متغیر وابسته	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معنی داری
هیجان خواهی	گروه	۱۰۳۷/۰۰	۱	۱۰۳۷/۰۰	۹۴/۵۸	۰/۰۱
	جنسیت	۱۹۸/۰۲	۱	۱۹۸/۰۲	۱۸/۰۶	۰/۰۱
	گروه* جنسیت	۱۹/۱۴	۱	۱۹/۱۴	۱/۷۵	۰/۰۲
	خطا	۱۹۲۹/۹۱۷	۱۵۶	۱۰/۹۶۵		
	کل	۲۲۹۵۳/۰۰	۱۶۰			
حادثه جویی	گروه	۲۰/۵۴	۱	۲۰/۵۴	۷۲/۰۹	۰/۰۱
	جنسیت	۰/۷۱	۱	۰/۷۱	۵/۴۱	۰/۰۱
	گروه* جنسیت	۵/۸۸	۱	۵/۸۸	۳/۰۴	۰/۰۱
	خطا	۱۳۹/۵۶۷	۱۵۶	۰/۸۲۱		
	کل	۱۶۴۶	۱۶۰			
ملال پذیری	گروه	۵۹/۲۱	۱	۵۹/۲۱	۷۲/۰۹	۰/۰۱
	جنسیت	۴/۴۴	۱	۴/۴۴	۵/۴۱	۰/۰۲
	گروه* جنسیت	۲/۵۰	۱	۲/۵۰	۴/۰۳	۰/۰۳
	خطا	۱۴۴/۵۶۷	۱۵۶	۰/۷۹۳		
	کل	۱۹۶۴	۱۶۰			
تجربه جویی	گروه	۸/۷۱	۱	۸/۷۱	۰/۸۳	۰/۰۱
	جنسیت	۶/۹۴	۱	۶/۹۴	۱/۳۰	۰/۰۱
	گروه* جنسیت	۷/۵۱	۱	۷/۵۱	۰/۳۷	۰/۰۱

			جنسیت	
			خطا	۱۶۸/۱۳۳
			کل	۱۱۴۷
			گروه	۷/۶۰
			جنسیت	۶/۵۰
			بازداری	۹/۷۱
			زدایی	۹/۷۱
			خطا	۳۳۸/۵۰۰
			کل	۱۱۱۳
۰/۰۱	۰/۸۳	۷/۶۰	۱	۷/۶۰
۰/۰۳	۱/۳۰	۶/۵۰	۱	۶/۵۰
۰/۰۱	۰/۳۸	۹/۷۱	۱	۹/۷۱
			خطا	۱۵۶
			کل	۱۶۰
			خطا	۰/۹۵۵
			کل	۱۵۶
			خطا	۰/۸۴۳
			کل	۱۶۰

بین جنسیت و مولفه های هیجان خواهی تفاوت وجود دارد.

آزمون تحلیل واریانس دو متغیره برای مقایسه میانگین هیجان خواهی کلی و مولفه های حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری نشان داد تفاوت معناداری بین دو گروه قلیانی و عادی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد تفاوت معنی داری بین جنسیت در هیجان خواهی کلی و مولفه های حادثه جویی، تجربه جویی، بازداری زدایی و ملال پذیری وجود دارد.

در نهایت نتایج بیانگر تفاوت آماری معنی داری در اثر تعاملی جنسیت و گروه در هیجان خواهی کل و تمامی مولفه های آن می باشد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش مقایسه میزان سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی در بین نوجوانان قلیانی و عادی شهر تهران بود. روش انجام پژوهش توصیفی از نوع علی مقایسه ای بود.

فرضیه اول: میزان سرسختی روان شناختی بین افراد عادی و قلیانی متفاوت است.

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین نمره کلی سرسختی روان شناختی و تمامی مولفه های آن در دو گروه نوجوانان قلیانی و عادی تفاوت معنی داری ($p < 0/05$) وجود دارد. بدین معنی که نوجوانان قلیانی در مقایسه با افراد عادی از سرسختی روان شناختی پایین تری برخوردار می باشند. بنابراین این فرضیه ۱ مورد تایید قرار می گیرد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش هایسولمون و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر بررسی ویژگی های شخصیتی سوء مصرف کنندگان آمفتامین و افراد عادی؛ هنک و پونونین (۲۰۰۹)، فرانکین و موریس (۲۰۰۶) مبنی بر رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و مصرف

مواد؛ مدی و همکاران (۲۰۰۲) مبنی بر رابطه سرسختی با مصرف الکل و مواد در دانش آموزان؛ رایبیسچک و کوشابک (۱۹۹۹) مبنی بر تاثیر مخرب الکلیسم والدین بر آسایش روانی و کارکردهای خانواده؛ اسفنجانی و همکاران (۱۳۹۰) مبنی بر مقایسه سرسختی روان شناختی و سبک های مقابله با فشار روانی در افراد معتاد و عادی همسو است. در تبیین این نتیجه می توان گفت، از آنجا که سرسختی روان شناختی، مجموعه ای متشکل از ویژگی های شخصیتی است که در رویا رویی با حوادث فشار زای زندگی به عنوان سپری محافظ عمل می نماید و افراد با این ویژگی در کارها احساس کنترل، تعهد و مبارزه جویی دارند (کوباسا، ۱۹۹۲؛ به نقل از اسفنجانی و همکاران، ۱۳۸۹). انتظار می رود که چنین افرادی بسیار آسان تر از افراد بدون این ویژگی درگیر کارهای پر خطر شوند، زیرا سرسختی روان شناختی باعث می شود افراد در رویارویی با کارهای پرخطر و در هنگام انجام چنین کارهایی احساس کنترل بر خطر داشته باشند و به انجام کار تعهد داشته باشند و همچنین به مبارزه جویی خود ادامه دهند تا این چنین تکلیفی را با موفقیت به انجام برسانند. لذا در چنین افرادی هیجان پذیری نسبت به افراد بدون این ویژگی بیشتر است و چنین افرادی بیشتر به دنبال کسب تحریکات پیچیده و متنوع هستند و حتی گاهی ممکن است اقدام به انجام کارهایی کنند که از نظر جسمی و بدنی هم خطر آفرین باشد. از طرف دیگر چنان که هانگ (۱۹۹۵) نیز یادآوری نموده است افرادی که ویژگی سرسختی روان شناختی دارند تغییرات زندگی را به صورت مثبت و چالش انگیزی ادراک می نمایند و در پی انجام تغییرات در جنبه های مختلف زندگی خود هستند، چنین افرادی بیشتر در پی تحریکات نو، بدیع و شدید می باشند و آمادگی بیشتری برای مخاطره پذیری دارند و لذا چنین افرادی سطوح بالاتر هیجان پذیری را دارند.

از طرفی دیگر وجود سرسختی روان شناختی و خرده مقیاس های آن شخص را به استفاده از راهکارهای مقابله ای تبدیلی که منجر به حل مساله خواهد شد، سوق می دهد. این افراد در برخورد با رویدادهای زندگی به جای استفاده از راهکارهای مقابله ای واپس رونده مانند انکار و اجتناب، آن چنان که در سوء مصرف کنندگان مواد و الکل دیده می شود، به مواجهه مستقیم با آن ها می پردازند (مدی و همکاران، ۲۰۰۲). این ویژگی در افراد نگرشی را به وجود می آورد که شیوه رویارویی با مسائل مختلف زندگی را تحت تاثیر قرار می دهد. افراد سرسخت حوادث زندگی را به طور قابل درک و همراه با تنوع و گوناگونی در نظر می گیرند. در مقابل، افرادی که سرسختی پایینی دارند، نسبت به حوادث دچار احساس بیگانگی، ناتوانی و تهدید می شوند و کنترل کمتری روی آنها دارند (زاگرم و همکاران، ۲۰۰۲).

فرضیه دوم: بین جنسیت و مولفه های سرسختی روان شناختی تفاوت وجود دارد

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین نمره کلی سرسختی روان شناختی و تمامی مولفه های آن بین پسران و دختران تفاوت معنی داری ($p < 0.05$) وجود دارد. بدین معنی که پسران در مقایسه با دختران از سرسختی روان شناختی بالا تری برخوردار می باشند. بنابراین این فرضیه دوم مورد تایید قرار می گیرد.

این نتایج همسو با یافته های جمهری (۱۳۸۰)، نادری و حسینی (۱۳۸۹)، عطاری (۱۳۸۳)، مونا (۱۹۸۶)؛ به نقل از نادری و حسینی، (۱۳۸۹)، قاسم پور و همکاران (۱۳۷۹) و کیامرثی (۱۳۷۷) می باشد. در تبیین این نتیجه می توان اولاً به تفاوت فیزیولوژیک بین زنان و مردان و وجود هورمون های مردانه در مردان اشاره کرد. این مساله تا حدود زیادی مبارزه جویی، رویارویی با رویدادهای منفی، کنترل خود در مواقع استرس زا را در مردان تقویت می کند. ثانیاً در جامعه ما مردان از آزادی عمل بیشتری برخوردارند و جامعه فرصت های اجتماعی را برای آنان فراهم می سازد تا زمینه ی سرسختی بیش تری را تجربه نمایند، ولی در مورد زنان جامعه انتظار دارد که هنجارهای تعیین شده و نقش های سنتی گروه خویش را تا آن جا که امکان دارد رعایت کنند و این امر باعث شده که زنان توانایی های خود را کم تر از آن چه که هست ارزیابی نمایند در نتیجه در مقابل فشارهای گروهی و تنیدگی های روانی کم تر از مردان سرسختی روان شناختی از خود نشان می دهند.

فرضیه سوم: میزان هیجان خواهی بین افراد عادی و قلبانی متفاوت است

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین نمره کلی هیجان خواهی و تمامی مولفه های آن در دو گروه نوجوانان قلبانی و عادی تفاوت معنی داری ($p < 0.05$) وجود دارد. بدین معنی که نوجوانان قلبانی در مقایسه با افراد عادی از هیجان خواهی بالاتری برخوردار می باشند. بنابراین این فرضیه سوم مورد تایید قرار می گیرد.

این نتیجه با یافته های مطالعه سیدرز ۴۰ و همکاران (۲۰۰۹)، مبنی بر نقش هیجان خواهی و ماجرا جویی در گرایش به مشروب خواری و مصرف مواد؛ رید ۴۱ و همکاران (۲۰۰۹)، مبنی بر نقش حساسیت به یکنواختی و هیجان خواهی و ماجراجویی در گرایش به مصرف مواد و خشونت جسمی و جنسی؛ براکو و همکاران (۲۰۰۹) فیلمور و همکاران (۲۰۰۹) مبنی بر تأثیر الکل را در پردازش اطلاعات و کنترل بازداری

در افراد هیجان‌خواه؛ مک کولی و کالهن (۲۰۰۸)، دال بر رابطه هیجان‌خواهی بالا و فقدان بازداری بیشتر در گرایش به مشروب، پژوهش آندرهل ۴۳ و همکاران (۲۰۰۸) مبنی بر بررسی نقش هیجان‌خواهی در گرایش خشونت جسمی و جنسی؛ پژوهش بانکروف ۴۴ و همکاران (۲۰۰۳) و تایید نقش فقدان بازداری در پیش‌بینی تعداد دفعات رابطه جنسی؛ مطالعه رولیسون و شرم (۲۰۰۲) و نقش هیجان‌خواهی در کنار سایر عوامل در گرایش به رفتارهای پرخطر، همخوانی دارد. تمامی این مطالعات بر نقش مولفه‌های مختلف هیجان‌خواهی در بروز یک یا چند نوع از رفتارهای پرخطر صحنه می‌گذارد. مطالعه حاضر هم بر وجود رابطه معنادار هر چهار مولفه هیجان‌خواهی با گرایش به رفتارهای پرخطر مهر تایید زد.

در تبیین نتایج بدست آمده می‌توان گفت که طبق نظر زاگرم (۱۹۷۹)؛ به نقل از مهرابی زاده هنرمند و همکاران، (۱۳۸۷)، ساختار هیجان‌خواهی به مقدار انگیزتگی که دستگاه عصبی مرکزی شخص از منابع بیرونی تحریک نیاز دارد، مربوط است. افراد هیجان‌خواه بالا، تحریک دائمی مغز را ترجیح می‌دهند و افراد کم هیجان خواه تحریک مغزی کمتری را ترجیح می‌دهند. بیشتر موادی که افراد مصرف می‌کنند، انگیزتگی را افزایش می‌دهد. احتمالاً به همین علت است که افراد زیاد هیجان‌خواه تمایل بیشتری به مصرف انواع مواد دارند. از طرف دیگر در جامعه ما که شرایط لازم برای پرکردن اوقات فراغت نوجوانان به شکلی مناسب و هم‌چنین روش‌های مثبت تخلیه هیجانها، به اندازه کافی یا شاید بسیار کم وجود دارد، خصوصاً در افراد با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین، این موضوع چنین قابل تبیین است که نوجوانان هیجان‌خواه بالا از طریق روش‌های غیر منطقی همچون مصرف مواد، سعی در افزایش انگیزتگی بنمایند.

فرضیه چهارم: بین جنسیت و مولفه‌های هیجان‌خواهی تفاوت وجود دارد.

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین نمره کلی هیجان‌خواهی و تمامی مولفه‌های آن بین پسران و دختران تفاوت معنی‌داری ($p < 0.05$) وجود دارد. بدین معنی که پسران در مقایسه با دختران از هیجان‌خواهی بالاتری برخوردار می‌باشند. بنابراین این فرضیه چهارم مورد تایید قرار می‌گیرد.

42. McCauley & Calhoun

43. Anderhel

44. Bancroft

45. Rolison & Scherman

این یافته با یافته های تارتر ۴۶ و همکاران (۲۰۰۳)، یانویتزکی (۲۰۰۵)، مهرابی زاده هنرمند (۱۳۷۵)، خانجانی و همکاران (۱۳۹۰)، ساتکر ۴۷ و همکاران (۱۹۷۸)، اسکارفیلد و همکاران (۱۹۹۶) و کارتن و همکاران (۱۹۹۴) همسو می باشد. شاید بتوان این تفاوت اساسی را به تفاوت های زیستی زنان و مردان و از سوی دیگر به گرایشات فرهنگی جوامع برای سوق دادن زنان به سوی ثبات و یکنواختی نسبت داد. احتمال دارد بشر خود در طی سالها تجربه تاریخی آموخته که زنان به عنوان مادران و مراقبان کودکان همواره باید از خطرات و هیجانات شدید دوری کنند تا بتوانند نسل بعدی را پرورش دهند و گر نه اساس خانواده و حتی بقای انسان ممکن است به خطر بیفتد، چرا که یک مادر ماجراجو و هیجان خواه به دلیل تنوع طلبی قادر نیست در یک جا و با افراد خاصی بماند و زندگی یکنواختی را ادامه دهد و این حیات و تربیت فرزندان را به خطر می اندازد. در نتیجه جوامع زنان را به کاهش سطح هیجان خواهی سوق داده اند. همچنین شاید بتوان به تقویت های اجتماعی برای تبیین این یافته استفاده کرد که در بسیاری از جوامع به ویژه جوامع سنتی و مذهبی مثل جامعه ما از دیرباز انتظارات جامعه از زنان در رفتارهای پرخطر بسیار متفاوت از مردان بوده و هست و همواره انجام رفتارهای ضد هنجاری و ضد قوانین اجتماعی از زنان انتظار نمی رود. از کودکی تبعیت جویی بالاتر، ماجراجویی کمتر، کنترل تکانه ها و هیجانات و غریز به دختران آموزش داده می شود و رعایت آنها با وقار محسوب می شود. دختران می آموزند که برای آن که موازی با کلیشه های جنسی خود رفتار کنند باید تنوع طلبی، اعمال ضد اجتماعی و اخلاقی را کنترل کنند، تا از سوی جامعه پذیرفته شوند. چنین انتظارات و آموزش هایی بستر گرایش به مواد را در زنان کاهش داده است اگر چه در سالهای اخیر به دلیل نفوذ فرهنگ غرب و تفکر فردگرایی و لذت جویی برای هر دو جنس از سوی جوامع غربی، گرایش به مواد مخدر و رفتار های ماجراجویانه (هیجان خواهی بالا) در بین زنان و دختران جامعه ما افزایش یافته است، اما خوشبختانه هنوز این تفاوت آشکار فرهنگی برتری خود را تا حدی حفظ کرده است.

پیشنهاد های کاربردی

- پیشنهاد می گردد که مربیان، مشاوران و روان شناسان با ارائه اطلاعاتی درباره ویژگی های سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی به والدین به منظور افزایش چنین ویژگی هایی در فرزندان اقدام نمایند.
- به روانشناسان، مشاوران و درمانگرانی که در زمینه ترک انواع مواد مخدر فعالیت دارند توصیه می شود علی رغم توجه به روشهای رفتاری، آموزشی و جایگزینی به تقویت ویژگی های سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی توجه نمایند.

- یکی از دلایل گرایش به مصرف قلیان جنبه تفریحی بودن آن است توصیه می گردد مسئولین و والدین با ایجاد و اجرای برنامه های تفریحی و شاد زمینه گرایش به مصرف قلیان را در جوانان کاهش دهند.

منابع

جمهری، فرهاد (۱۳۸۰). بررسی رابطه بین سخت رویی و گرایش به افسردگی و اضطراب در بین زنان و مردان دانشجوی دانشگاه های تهران. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.

دلسوز لشکریانی، صاحبه (۱۳۸۶) مقایسه استرس سبک های مقابله با استرس و وضعیت زناشویی زنان سالم و زنان مبتلا به سرطان سینه پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان .

ریو، جان مارشال (۱۳۸۶). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سید محمدی، تهران: انتشارات ویرایش.

زینالی، علی؛ وحدت، رقیه (۱۳۷۸). زمینه های مستعد کننده پیش اعتیادی معتادان بهبود یافته، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، سال چهارم، شماره ۱.

سادوک، پنجامین سادوک ویرجینیا (۱۳۸۰). چکیده روان پزشکی بالینی، مترجم نصرت الله پورافکاری، تهران انتشارات آزاده .

شولتز و شولتز (۱۳۹۰). نظریه های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات ویرایش.

شکرکن، حسین، نفیسی، غلامرضا برادران رفیعی، علی محمد ماهر، فرهاد (۱۳۷۳). مکتب های روان شناسی و نقد آن (دو جلد) تهران انتشارات سمت (چاپ اول).

عطاری، یوسفعلی، نیسی، عبدالکاسم، یوسفی، ناصر، نبوی حصار، جمیله (۱۳۸۳). مقایسه سرسختی روان شناختی، هیجان خواهی و سنخ شخصیتی الف غیر رسمی و رسمی در بین مردان و زنان مبتلا به

سرطان و افراد عادی مراجعه کننده به مراکز مشاوره و رواندرمانی شهر اهواز، مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال ۱۱ شماره ۱ و ۲. صفحات ۱۰۱-۱۲۰.

کیامرثی، آذر (۱۳۷۶). ساخت و اعتبار یابی مقیاسی برای سنجش سرسختی روان شناختی و بررسی رابطه ی آن با تیپ شخصیتی الف، کانون مهار، عزت نفس، شکایت جسمانی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.

کیامرثی، آذر؛ بهمن نجاریان. مهناز مهرابی زاده هنرمند (۱۳۷۷). ساخت و اعتبار یابی مقیاسی برای سنجش سرسختی روان شناختی، مجله روان شناسی، شماره ۳.

متولی، سعید (۱۳۸۴). مقایسه ویژگی های زنان معتاد و سالم در شهر تهران در دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات پایان نامه چاپ نشده .

ملازاده اسفنجانی، رحیم (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین سرسختی روان شناختی و هیجان خواهی با و سبکهای مقابله ای با استرس در افراد معتاد و عادی، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی

مهرابی زاده هنرمند، مهناز، شهینی بیلاق، منیجه؛ فتحی، کیهان (۱۳۸۷). بررسی افسردگی، هیجان خواهی، پرخاشگری، سبک های دلبستگی و وضعیت اقتصادی- اجتماعی به عنوان پیش بین های وابستگی به مواد مخدر در نوجوانان پسر شهر اهواز. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال ۱۵ شماره ۱.

نادری، فرح؛ حسینی، سیده مونس (۱۳۸۹). رابطه امید به زندگی و سرسختی روان شناختی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی گچساران. فصلنامه زن و جامعه، سال اول، شماره ۲.

Ajzen I & fishbein (M.1980) understanding Attitude and predicting social Behavior . Engleweed cliffs NJ: Prentic Hall. Bavdura A(1986) Social Foundations Thought Action: A Social cognitive Theory : Englewood Cliffs NJ prentice Hall .

Bancroft, J, Janssen, E, Strong, D, Carnes, L & et al, (2003). Sexual Risk-Taking in Gay Men: The Relevance of Sexual Arousability, Mood, and Sensation Seeking, Archives of Sexual Behavior. 32, (6); 555

Carton S Jouvent R Widlocher D(1994). sensation seeking nicotine dependence and smoking motivation in female and smokers Addictive Behaviors . 19 219-227 .

Fillmore M Ostling Martin Kelly T (2009). Acute Effects of alcohol on inhibitory control and information processing in high and Low sensation seekers Drug and Alcohol Dpendence . 100 91-99 .

Fillmore MT, Ostling EW, Martin CA, Kelly TH.(2009). Acute effects of alcohol on inhibitory control and information processing in high and low sensation-seekers. Drug Alcohol Depend; 100(1-2): 91-9.

Fillmore M T Kelly T H Martin C A (2005). Effects of d amphetamine in huttan models of information processing and inhibitory control. Drug and Alcohath Dependence 77 151 -159 .

Gunnerason M Gustavsson J P tengstrom A Franck J Fahlke C (2008). personalin traits and their associations with substance use among adolescents personality and Individual Differences . 45.356-360.

Hittner J B swickert R (2006). sensation seeking and alcohol use : A meta analytic review Addictive Behaviors 31 1383 - 1401 .

Hong Y R Paunonen /s /v (2009). Personality traits and Health risk Behaviors in university students European Journal Of personality 23 575-696 .

Hong Y . R Paunonen s. V (2009). Personality traists and health . Risk Behaviors in university students EuroPeen Journal of personality . 23 675 696

Kobasa, S. C., Maddi, S. R., & Kahn, S. (1982). Hardiness and health: A prospective study. Journal of Personality and Social Psychology, 42, 168 – 177.

Kobasa, S. C., & Maddi, S. R. (1992). Early experience in hardiness development. Consulting Psychology journal and research, 51(2), 106- 116.

Kobasa, S. C., & Maddi, S. R. (1994). Early experience in hardiness development. *Consulting Psychology journal and research*, 51(2), 106- 116.

Kobasa S. C., Maddi S. R., & Puccetti M. C.(1988). Personality and exercise as buffers in the stress- illness relationship. *Journal of Behavioral Medicine*. 5, 391- 404.

Kobasa S . C & Maddi S.R & Kahn S (1982) Hardness health : Aprpspective study *Journal of personality and social Psychology* 42 168 177 .

Kozlou A . A & Rokhlina M.I (2001) Depenelence of the formation of the addictive personality on the predisposing factoring factors *Neurology and Psychiatry* 100 23 27

Kuntsche E . Fischer V . M.& Gmal . G . (2008). Personality Factors and alcohol use : a mediator analysis of drinking motives . *Journal of personality and Individual differences* 45 796-800.

Kashdan T B Vetter C J collins R L (2005). Substance use in young adults Associations W ith personality and gender . *Addictive Behaviors* 30 259-269 .

Kozlov A A Roklina M L (2002). Dependence of the formation of the Addictive personality on the predisposing factord *Neurology and Psychiatry* 101. 16-20 .

Lukasiewicz . M. Neveu . Blecha.L . Falissard Reynaud >M>& GnsQuet .I.(2008) . Cognitive and behavioural offects pathways to substance _ related . disorder : a structural model aPPorach eXPloring the influence of temperament character related . disorder: a structural model aPPorach eXPloring the in fluence of temperament character and childhood adversity in a national cohart of presoners . *Alcohol and Alcoholism Vol . 43 no 3 PP 287-295 .*

Lapworth K Dawe S Davis P Kavanagh D YounG R Saunders J (2009). Impulsivity and positive psychotic symptomptoms influence hostility in methamphetamine users *Addictive Behaviors* . 34 380-385 .

Maddi, S. R., Harvey, R. H., Khoshaba, D. M., Lu, J. L., Persico, M., & Brow, M. (2006). The personality construct of hardiness, III: relationships with repression, innovativeness, authoritarianism, and performance. *Journal of Personality*, 74, 575– 597.

Maddi, S. R., Wadhwa, P., Haier, R. J. (1996). Relationship of hardiness to alcohol and drug use in Adolescents. *Drug alcohol abuse*, 22(2), 247-257.

Maddi, S.r.(1996). Issues and interventions in stress mastery. In H. S.

Martins S storr C Alexandre P Chilcoat H (2008). Adolescent ecstasy and other drug use in the National Survey of Parents and Youth : The role of sensation seeking Parental monitoring and Peers drug use Addictive Behaviors . 33 19-933 .

Reed, E, Amaro, H, Matsumoto, A, & Kaysen, D, (2009). The relation between interpersonal violence and substance use among a sample of university students: Examination of the role of victim and perpetrator substance use, *Addictive Behaviors*, Vol. 34, (3); pg. 316.

Zuckerman M .& Kuhlman D.M . (2000). personality and risk – taking : Common biosocial factors . *Journal of Personality* . 68. 999-1029.

Zuckerman . M . (1994). Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking . new York : CambridJ University Press

Zuckerman M Ball S . Black J (2002). Influences of sensation seeking . gender risk appraisal and situational motivation in smoking *Addictive Behaviors* 15. 109-220 .

Abstract

Personality factors are among the effective factors in being oriented toward drug abuse such as cigarette and hookah. In this regard, sensation seeking and psychological hardiness are strong predictive factors for the onset of using different kinds of drugs. Therefore, the present study psychological hardiness and sensation seeking among hookah smokers and normal

subjects (18-25 years old) in Tehran. To achieve this goal, a descriptive research method of causal-comparative type was used. The statistical sample was all of the teenagers and the young between 18 to 25 years old, of Farahzad occasional outing in Tehran. The statistical sample consisted of 160 subjects who were selected using simple random sampling. The measurement tool was psychological hardiness scale and sensation seeking scale of Zuckerman. To analyze the data in descriptive level, mean statistics and standard deviation were used and in inferential level, variance analysis test has been used. The results show that there is a significant difference between the psychological hardiness and sensation seeking of hookah smokers and normal subjects. the findings from data analysis, it can be concluded that hookah smokers have lower psychological hardiness and higher sensation seeking compared to normal subjects. In addition, male subjects have higher sensation seeking and lower psychological hardiness compared to female subjects.

Keyword: Psychological Hardiness; Sensation Seeking; Hookah